

Cestovní informace: nová doporučení pro obyvatele a návštěvníky zemí s výskytem polioviru

Co je poliovirus?

Poliomyelitida (dětská obrna, poliovirus) je vysoce nakažlivé virové onemocnění, jež může způsobit celoživotní ochrnutí a někdy i smrt. Tento virus se přenáší z člověka na člověka fekálně-orální nebo orálně-orální cestou. Většina infekcí poliovirem probíhá bez příznaků a pouze u jedné z 200–300 nakažených osob se vyvine vážná forma tohoto onemocnění, která vyvolává ochrnutí. Ty infekce poliovirem, u nichž se neprojeví žádné příznaky, zůstanou většinou neodhalené. Nicméně lidé nakažení neparalytickou poliomyelitidou vylučují ještě několik týdnů poliovirus ve fekáliích a sliznicemi v ústech a nose. To znamená, že mohou nakazit další osoby, u kterých se může vyvinout závažná forma tohoto onemocnění.

Jaká je prevence proti polioviru?

Účinnou prevencí proti tomuto onemocnění představuje očkování dvěma typy vakcín: inaktivovanou očkovací látkou proti polioviru podávanou injekčně a orální očkovací látkou podávanou ve formě kapek. Všechny země EU během posledních desetiletí přešly z orální formy očkování na injekční. Obě očkovací látky jsou účinné a bezpečné a byl stanoven cíl vymýtit poliovirus pomocí proočkování nejméně 80 % všech populací světa. Během posledních 25 let se počet případů dětské obrny snížil o více než 99 % a v dnešní době se toto onemocnění vyskytuje pouze v 10 zemích.

Proč Světová zdravotnická organizace (WHO) vydala nová doporučení ohledně očkování proti polioviru?

Nová doporučení WHO jsou jen dočasná a platí pro ty, kdo žijí v zemích, kde se poliovirus stále ještě vyskytuje, nebo do takových zemí cestují. Lidé, kteří se chystají tyto země navštívit, by si kromě doporučení WHO měli zjistit informace o takové cestě ve svém státě a také v zemi, kterou hodlají navštívit. Účelem těchto doporučení WHO je zabránit přenosu polioviru z infikované země do země, v níž byl tento virus již vymýcen. Očkované osoby se mohou na kratší dobu nakazit poliovirem ve střevech, aniž by se u nich projevil nějaké příznaky. Tato infekce jim nezpůsobí žádnou újmu ani příznaky a po několika týdnech vymizí. Nakažená osoba však může přenést tento virus do oblastí, kde se virus již nevyskytuje, a tam způsobit jeho ohniska. Riziko přenosu polioviru se zmenší poté, co daná osoba dostane dodatečnou dávku očkovací látky (tzv. booster), a pak se pomalu zvyšuje souběžně s dobou, jež uplynula od posledního očkování. Proto WHO nyní doporučuje obyvatelům a návštěvníkům zemí s výskytem polioviru, aby se nechali očkovat dodatečnou dávkou vakcíny proti polioviru během 12 měsíců před cestou do takové země.

Ohrožení veřejného zdraví mezinárodního významu

Vynesení polioviru ze země, kde se tento virus vyskytuje, do země prosté tohoto viru, kde není populace dostatečně proočkovaná, by mohlo způsobit závažná ohniska ohrožující cíl spočívající ve vymýcení tohoto onemocnění. Aby se tomuto scénáři zabránilo, prohlásila WHO mezinárodní šíření polioviru za ohrožení veřejného zdraví mezinárodního významu a vydala dočasná doporučení pro 10 zemí, v nichž se poliovirus stále ještě vyskytuje. Mezi tyto země patří Afghánistán, Kamerun, Etiopie, Rovnická Guinea, Irák, Izrael, Nigérie, Pákistán, Somálsko a Sýrie. Výskyt polioviru byl zjištěn v roce 2013 v odpadních vodách v Izraeli, ale u žádné osoby se nevyvinula paralytická poliomyelitida. V ostatních devíti zemích došlo v posledních letech k případům paralytické poliomyelitidy.

WHO rozdělila těchto deset infikovaných zemí do dvou skupin:

Tři země, z nichž se poliovirus šíří: Pákistán, Kamerun a Sýrie, v nichž byly hlášeny případy nakažení poliovirem a z nichž se tento virus v nedávné minulosti rozšířil i jinam, a

- sedm zemí s výskytem polioviru: Afghánistán, Rovnická Guinea, Etiopie, Irák, Izrael, Somálsko a Nigérie, kde se divoký poliovirus vyskytuje, ale v současnosti se nešíří do jiných zemí.

Dočasná doporučení od WHO

WHO doporučuje, aby země, z nichž se v současné době divoký poliovirus šíří (Pákistán, Kamerun a Syrská arabská republika), zajistily, aby:

- všichni obyvatelé a dlouhodobí návštěvníci (tj. pobývající déle než 4 týdny) obdrželi dávku orální nebo inaktivované očkovací látky proti tomuto viru v období 4 týdnů až 12 měsíců před cestou do jiné země,
- osoby, které musí naléhavě vycestovat (tj. během 4 týdnů) a které neobdržely dávku orální nebo inaktivované očkovací látky v období 4 týdnů až 12 měsíců předem, byly očkovány nejpozději v době odjezdu,
- tyto cestující osoby byly vybaveny mezinárodním osvědčením o očkování nebo o profylaxi ve formě, jak je uvedena v příloze 6 Mezinárodních zdravotnických předpisů (2005), které obsahuje záznam o jejich očkování proti polioviru a slouží jako důkaz o tomto očkování.

WHO doporučuje, aby země s výskytem divokého polioviru, ze kterých se však tento virus v současné době nešíří, motivovaly své obyvatele a návštěvníky ke stejnému postupu ohledně očkování jako v případě zemí, z nichž se virus šíří.

Rady pro obyvatele EU cestující do a ze zemí s výskytem polioviru

Většina obyvatel EU s největší pravděpodobností obdržela očkování proti polioviru v plném rozsahu podle příslušného programu imunizace v zemi, kde žijí. Lidem plně očkovaným proti polioviru se dříve doporučovalo nechat se očkovat jednou dodatečnou dávkou příslušné vakcíny před cestou do země s výskytem tohoto viru. Vnitrostátní doporučení pro interval mezi těmito dávkami boosterů byla v různých zemích různá, a sice od jedné dodatečné dávky pro plně očkovanou osobu na celý život až po jednu dodatečnou dávku podávanou každých 10 let. S ohledem na nová doporučení WHO, která požadují, aby země s výskytem polioviru zajistily, aby se lidé odjíždějící z těchto zemí nechali očkovat během posledních 12 měsíců, nebo je k tomu motivovaly, může být pro členské státy EU z praktických důvodů vhodné revidovat své informace pro cestující do zemí s výskytem polioviru. Aby se zabránilo možnosti, že cestující budou nuceni podstoupit očkování na hranicích při odjezdu ze země s výskytem polioviru, doporučuje se návštěvníkům těchto zemí, aby se před takovou cestou řídili doporučeními WHO. Obyvatelům zemí s výskytem polioviru se doporučuje řídit se doporučeními WHO týkajícími se očkování před odjezdem ze země.

Cestující z EU, kteří byli plně očkovaní proti polioviru podle příslušného programu imunizace v zemi, kde žijí, a kteří plánují cestu do jedné z 10 zemí s výskytem polioviru, by měli obdržet jednu dodatečnou dávku inaktivované očkovací látky. Aby bylo učiněno zadost doporučením WHO a aby se zabránilo nutnosti nechat se očkovat v zemi s výskytem polioviru, je pro cestující do těchto zemí důležité načasování této dodatečné dávky inaktivované očkovací látky tak, aby ji obdrželi během 12 měsíců před datem, kdy hodlají zemi s výskytem tohoto viru opustit.

Každý člověk, který žije nebo se zdržoval po dobu více než čtyř týdnů v zemi s výskytem polioviru a hodlá z této země vycestovat, by měl obdržet jednu dodatečnou dávku očkovací látky proti polioviru (v inaktivované nebo orální formě) nejpozději v období 4 týdnů až 12 měsíců před datem odjezdu z této země.

Pokud se jedná o osobu, která se v zemi s výskytem polioviru zdržovala déle než 4 týdny a která musí z této země naléhavě vycestovat (tj. během 4 týdnů), měla by obdržet dávku očkovací látky nejpozději v době odjezdu (pokud tuto dávku neobdržela během posledních 12 měsíců).

- Osoby cestující do a ze zemí s výskytem polioviru by s sebou měly mít doklad o svém očkování proti polioviru v podobě mezinárodního osvědčení WHO o očkování nebo o profylaxi (tzv. žlutá karta).

- Obyvatelé EU, kteří nebyli očkovaní proti polioviru vůbec nebo neobdrželi úplnou sérii očkovaní nebo si nejsou jisti statusem svého očkovaní, by se měli ohledně informací a očkovaní obrátit na svého lékaře nebo na očkovací centrum či pracoviště zabývající se cestovní medicínou. Toto doporučení platí pro cestující do zemí s výskytem polioviru i pro všechny obyvatele a občany EU bez ohledu na jejich cestovní plány.
- Doporučení týkající se očkovaní platí pro dospělé i děti mladší 18 let. Jelikož se očkovací látka proti polioviru podává dětem jako součást kombinovaných očkovacích látek (jedna injekce obsahuje několik různých očkovacích látek) v běžném programu očkovaní, je třeba ohledně načasování a volby očkovací látky pro děti konzultovat lékaře nebo očkovací centrum.
- Riziko kontaktu s poliovirem v zemi, kde se tento virus vyskytuje, lze omezit pomocí důkladné hygieny rukou (mytí rukou mýdlem před přípravou a konzumací jídel a po použití toalety) a umytím a oloupáním syrového ovoce a zeleniny bezprostředně před konzumací.